

μύγα

μύγα, η, ουσ. [<μσν. μύγα <αρχ. μυΐα], η μύγα. Υποκορ. **μυγούλα, η** και **μυγάκι, το** (βλ. λ.). (Ακολουθούν 43 φρ.)·

- βαράω μύγες, βλ. φρ. σκοτώνω μύγες·

- βγάζει (κι) απ' τη μύγα ξίγκι, είναι πολύ τσιγκούνης: «αυτός βγάζει κι απ' τη μύγα ξίγκι κι εσύ έχεις την εντύπωση πως θα σου δώσει δανεικά!»·

- δε δέχεται μύγα στο σπαθί του, **α.** δεν ανέχεται καμιά αντιλογία, καμιά αντίρρηση ή καμιά παρατήρηση, είναι απόλυτος: «όταν πάρει μια απόφαση, δε δέχεται μύγα στο σπαθί του». **β.** είναι πολύ ευέξαπτος: «πρόσεχε τα λόγια και τις χειρονομίες σου μ' αυτόν τον άνθρωπο, γιατί δε δέχεται μύγα στο σπαθί του». Πρβλ.: μύγα στο σπαθί μου δεν αγγίζει, φύγε κι άσε με, δε με φοβίζεις την περηφάνια μου, δεν την πατάω και σαν κειμήλιο θα την κρατάω (Λαϊκό τραγούδι)·

- δε σηκώνει μύγα στο σπαθί του, βλ. φρ. δε δέχεται μύγα στο σπαθί του·

- δεν περνάει μύγα, βλ. λ. συνηθέστ. δεν περνάει κουνούπι, λ. κουνούπι·

- δουλειά δεν είχε ο καλόγηρος και με τις μύγες πάλευε, βλ. λ. [δουλειά](#)·

- έκανε (κι) η μύγα αλώνι και γυρίζει και μαλώνει, λέγεται γι' αυτούς που αν και είναι εντελώς ανίκανοι, εντούτοις πετυχαίνουν στη ζωή τους: «μωρέ, ντιπ κούτσουρο αυτός ο άνθρωπος κι όμως, έκανε η μύγα αλώνι και γυρίζει και μαλώνει»·

- έκανε (κι) η μύγα κώλο κι έχεσε τον κόσμο όλο, λέγεται ειρωνικά για άτομο χωρίς ιδιαίτερη αξία, που απόκτησε κάποια μικρή οικονομική δύναμη ή κοινωνική επιρροή και συμπεριφέρεται με έπαρση: «απ' τη μέρα που κέρδισε μερικά λεφτουδάκια, μας έγινε ακατάδεχτος. -Έκανε κι η μύγα κώλο κι έχεσε τον κόσμο όλο»·

- έπεσαν σαν τις μύγες μέσ' στο γάλα, βλ. φρ. πλάκωσαν σαν τις μύγες μέσ' στο γάλα·

- έπεσαν σαν τις μύγες στα σκατά, βλ. φρ. πλάκωσαν σαν τις μύγες στα σκατά·

- έπεφταν σαν μύγες ή έπεφταν σαν τις μύγες, βλ. φρ. πέθαιναν σαν μύγες. (Εβραϊκό τραγούδι: σαν τα ζουρλά μας ντύσανε με μπλε και άσπρες ρίγες. Κι από τον καημό τ' αδέλφια μας έπεφταν σαν τις μύγες)·

- έχει κι ο μέρμηγκας χολή, έχει κι η μύγα ξίγκι, βλ. λ. μυρμήγκι·

- έχει τη μύγα, βλ. φρ. όποιος έχει τη μύγα μυγιάζεται·

- θα φάει η μύγα σίδηρο και το κουνούπι ατσάλι, (απειλητικά) **α.** θα γίνει μεγάλη καταστροφή, μεγάλος χαλασμός: «αν κοροϊδέψεις ξανά το φίλο μου, θα 'ρθω με την παρέα μου στο μαγαζί σου και θα φάει η μύγα σίδηρο και το κουνούπι ατσάλι». **β.** θα επιβληθούν αυστηρότατες ποινές, θα συμβούν συνταρακτικά γεγονότα: «αν δεν αρχίσετε να δουλεύετε όπως πρέπει, θα φάει η μύγα σίδηρο και το κουνούπι ατσάλι». **γ.** θα καταβληθούν υπέρμετροι κόποι, υπεράνθρωπες προσπάθειες: «όταν αναλάβω εγώ τη διεύθυνση του εργοστασίου, θα διώξω όλους τους κοπανατζήδες και θα φάει η μύγα σίδηρο και το κουνούπι ατσάλι, μέχρι να ορθοποδήσει πάλι η επιχείρηση». **δ.** είναι και φορές που η φρ. χρησιμοποιείται για προσδοκώμενη ευχάριστη κατάσταση: «ε, ρε, αν ξαναμαζευτεί, όπως παλιά, η παρέα μας και πάμε στα μπουζούκια, θα φάει η μύγα σίδηρο και το κουνούπι ατσάλι»·

- κάνει τη μύγα ελέφαντα, βλ. λ. [ελέφαντας](#)·

- κολλώ σαν τη μύγα μέσ' στο μέλι, προσκολλούμαι σε κάποιον και του γίνομαι φορτικός, δεν ξεκολλώ από

κοντά του: «απ' την ώρα που με συνάντησε, κόλλησε σαν τη μύγα μέσ' στο μέλι και δεν ξεκόλλησε από κοντά μου μέχρι αργά τα μεσάνυχτα». Η έκφραση δεν έχει σχέση με την προσκόλληση σε κάποιον για την αποκόμιση κάποιας υλικής ωφέλειας, αλλά περισσότερο για συντροφιά·

- *κυνηγώ μύγες*, βλ. συνηθέστ. *σκοτώνω μύγες*·

- *μετράω πόσες μύγες μπαίνουν στου γάιδαρου τον κώλο*, δεν ενδιαφέρομαι, δεν προσέχω, δεν υπολογίζω διόλου αυτά που μου λέει ή που με συμβουλεύει κάποιος: «δεν πρέπει τώρα να παραπονιέσαι, γιατί, όταν εγώ σε συμβούλευα, εσύ μετρούσες πόσες μύγες έμπαιναν στου γάιδαρου τον κώλο»·

- *μου 'γινε μύγα τσε τσε*, βλ. λ. [τσε τσε](#)·

- *μύγα που δεν μπορείς να πιάσεις με το ξίδι, δοκίμασε με το μέλι*, αυτό που δεν μπορείς να πετύχεις χρησιμοποιώντας βία, προσπάθησε με ήπιο, με μαλακό τρόπο: «αφού δεν μπορείς να τον συμμορφώσεις με το άγριο, προσπάθησε με το καλό, γιατί μύγα που δεν μπορείς να πιάσεις με το ξίδι, δοκίμασε με το μέλι»·

- *μύγα σε τσίμπησε*; έκφραση απορίας ή ειρωνική παρατήρηση σε άτομο που, ξαφνικά και χωρίς προφανή λόγο ή αιτία, αρχίζει να συμπεριφέρεται αλλόκοτα, παράξενα: «τι φωνάζεις, ρε παιδάκι μου, στα καλά καθούμενα, μύγα σε τσίμπησε;». Από την εικόνα αρκετών ζώων που, όταν τα τσιμπούν μύγες, ταραζονται και αντιδρούν είτε αναταράζοντας νευρικά το δέρμα τους είτε κλοτσώντας·

- *να 'σαι καλά τον Αύγουστο, που 'ναι παχιές οι μύγες*, είδος κατάρας, με την έννοια να ταλαιπωρηθείς· βλ. και φρ. *τον Αύγουστο, που 'ναι παχιές οι μύγες*·

- *ντουφεκάω μύγες*, βλ. φρ. *σκοτώνω μύγες*·

- *ξεχωρίζει σαν τη μύγα μέσ' στο γάλα*, αποτελεί χτυπητή αντίθεση με τον περίγυρό του, αποτελεί έντονη παραφωνία, πράγμα που γίνεται αμέσως αντιληπτό: «ήταν όλοι τους με σμόκιν και κουστούμια, κι όπως είχε πάει αυτός με τα ρούχα της δουλειάς, ξεχώριζε σαν τη μύγα μέσ' στο γάλα». Συνών. *ξεχωρίζει σαν την τρίχα στο ζυμάρι / ξεχωρίζει σαν την τρίχα στο προζύμι*·

- *ο λύκος με μύγες δε χορταίνει ή ο λύκος δε χορταίνει με μύγες*, βλ. λ. [λύκος](#)·

- *όποιος έχει τη μύγα, μυγιάζεται*, όποιος δεν είναι εντελώς αθώος ή αμέτοχος σε κάποια παρανομία ή παρατυπία, με τον παραμικρό υπαινιγμό επάνω σε αυτό το θέμα έχει την εντύπωση πως τον υποπετούνται κι εμφανίζεται ως θιγμένος: «κάθε φορά που γίνεται λόγος μπροστά του για τη ληστεία της τράπεζας κάνει πως θυμώνει, γιατί όποιος έχει τη μύγα, μυγιάζεται»·

- *όσα λόγια σου 'λεγα, τόσες μύγες έχαφτες*, δεν μπόρεσες να καταλάβεις τις ψευτιές που σου έλεγα κι έτσι, εννοείται, ξεγελάστηκες και βγήκες χαμένος: «να μην παραπονιέσαι τώρα που έχασες τα λεφτά σου γιατί, όσα λόγια σου 'λεγα, τόσες μύγες έχαφτες»·

- *όσο πατάει το πόδι της μύγας*, βλ. λ. [πόδι](#)·

- *ό,τι και να την κάνεις τη μύγα, στα σκατά θα πάει*, η κακιά έξη του ανθρώπου, δύσκολα αποβάλλεται: «μου έχει ορκιστεί χίλιες φορές πως θα κόψει το χαρτί, αλλά συνεχίζει να ξημεροβραδιάζεται στις λέσχες, γιατί ό,τι και να την κάνεις τη μύγα, στα σκατά θα πάει»·

- *πέθαιναν σαν μύγες ή πέθαιναν σαν τις μύγες*, οι άνθρωποι πέθαιναν ομαδικά σε μια περιοχή και σε μεγάλο αριθμό, ιδίως βίαια ή από επιδημική ασθένεια: «στον τελευταίο πόλεμο οι άνθρωποι πέθαιναν σαν τις μύγες || κάποτε η ελονοσία ήταν πολύ επικίνδυνη αρρώστια κι οι άνθρωποι πέθαιναν σαν τις μύγες». Από την εικόνα τις εξόντωσης των μυγών με εντομοκτόνο. Συνών. *πέθαιναν σαν κοτόπουλα ή πέθαιναν σαν τα κοτόπουλα*·

- *πήρε ό,τι σηκώνει η μύγα στο φτερό της*, πήρε ή κέρδισε κάτι εντελώς ελάχιστο, σχεδόν τίποτα, τίποτα: «οι άλλοι πήραν κανονικά το μερίδιό τους κι αυτός, επειδή είναι ανόητος, πήρε ό,τι σηκώνει η μύγα στο φτερό της»·

- *πλάκωσαν σαν τις μύγες μέσ' στο γάλα*, παρατηρήθηκε αθρόα συγκέντρωση κοινού, παρατηρήθηκε κοσμοσυρροή: «μόλις έμαθαν πως η είσοδος ήταν ελεύθερη πλάκωσαν όλοι σαν τις μύγες μέσ' στο γάλα».
- *πλάκωσαν σαν τις μύγες στα σκατά*, παρατηρήθηκε αθρόα συγκέντρωση ατόμων με κάποια συγγενική σχέση μεταξύ τους με σκοπό την αποκόμιση οφέλους ή κέρδους: «μόλις πέθανε ο γέρος, πλάκωσαν σαν τις μύγες στα σκατά οι συγγενείς του για την περιουσία του || μόλις ανέλαβε το κόμμα τους την εξουσία, πλάκωσαν σαν τις μύγες στα σκατά οι υμέτεροι για να τα κοινομήσουν». Από το ότι στις ακαθαρσίες ανθρώπων ή ζώων, παρατηρείται αθρόα συγκέντρωση μυγών·
- *σαν τη μύγα μέσ' στο γάλα* (ενν. ξεχωρίζει), βλ. φρ. *ξεχωρίζει σαν τη μύγα μέσ' στο γάλα*·
- *σε κλεισμένο στόμα μύγα δεν μπαίνει*, λέγεται για τους έξυπνους, για τους ικανούς ανθρώπους που δεν μπορεί κανείς να τους ξεγελάσει, που δηλαδή δε χάνουν μύγες: «είσαι πολύ μικρός για να ξεγελάσεις αυτόν τον άνθρωπο γιατί, σε κλεισμένο στόμα μύγα δεν μπαίνει»·
- *σκοτώνω μύγες*, **α.** δεν έχω δουλειά, δεν παρατηρείται προσέλευση πελατών στο μαγαζί μου, έχω κεσάτια: «είναι μέσα στη στενοχώρια του, γιατί όλο το μήνα σκοτώνει μύγες». (Τραγούδι: *Αύγουστο μήνα στη Σαλαμίνα σκοτώνω μύγες. Κι εσύ μαικήνα τα χρόνια εκείνα πες μου πού πήγες*). **β.** δεν κάνω τίποτα, τεμπελιάζω: «εμείς πνιγόμασταν στη δουλειά κι αυτός σκότωνε μύγες». Από την εικόνα του ατόμου που, επειδή δεν έχει να κάνει κάτι καλύτερο, κυνηγάει και σκοτώνει τις μύγες·
- *το μήνα που 'ναι παχιές οι μύγες*, βλ. συνηθέστ. *τον Αύγουστο που 'ναι παχιές οι μύγες*·
- *τον Αύγουστο, που 'ναι παχιές οι μύγες*, λέγεται ειρωνικά σε κάποιον που μας ρωτάει να μάθει πότε θα του επιστρέψουμε κάτι, ιδίως τα λεφτά που του χρωστάμε, ή πότε θα πραγματοποιήσουμε κάποια υπόσχεση που του δώσαμε και υπονοούμε ένα πολύ μακρινό χρονικό διάστημα: «πότε θα σου δώσω τα λεφτά που σου χρωστάω; Τον Αύγουστο, που 'ναι παχιές οι μύγες || τα λεφτά που του δάνεισες θα τα πάρεις τον Αύγουστο, που 'ναι παχιές οι μύγες». Συνών. *με τ' αγελαδοκούρεμα ή στ' αγελαδοκούρεμα / με τ' αλώνια ή στ' αλώνια / ε τα καπνά ή στα καπνά / με τα κουκούλια ή στα κουκούλια / με τα μπαμπάκια ή στα μπαμπάκια*· βλ. και φρ. *να 'σαι καλά τον Αύγουστο, που 'ναι παχιές οι μύγες*·
- *τον βλέπω σαν μύγα ή τον βλέπω σαν τη μύγα*, είμαι κατά πολύ ανώτερός του ή ισχυρότερός του και για το λόγο αυτό δεν τον υπολογίζω διόλου, απαξιώ κάθε σύγκριση ή αναμέτρηση μαζί του: «απαξιώ να συγκριθώ μαζί του, γιατί τον βλέπω σαν τη μύγα». Από το ότι η μύγα είναι πάρα πολύ μικρή σε μέγεθος. Συνών. *τον βλέπω σαν κουνούπι ή τον βλέπω σαν το κουνούπι / τον βλέπω σαν μυρμήγκι ή τον βλέπω σαν το μυρμήγκι*·
- *τον έλιωσε σαν μύγα ή τον έλιωσε σαν τη μύγα*, τον ξυλοκόπησε πολύ άγρια, τον κατανίκησε με μεγάλη ευχέρεια: «κάποια στιγμή τον άρπαξε στα χέρια του και τον έλιωσε σαν τη μύγα». Από την εικόνα του ατόμου που συνθλίβει τη μύγα χτυπώντας τη με την παλάμη του. Συνών. *τον έλιωσε σαν κουνούπι ή τον έλιωσε σαν το κουνούπι / τον έλιωσε σαν μυρμήγκι ή τον έλιωσε σαν το μυρμήγκι*·
- *τον έπιασε μύγα*, βλ. συνηθέστ. *τον τσίμπησε μύγα*·
- *τον τσίμπησε μύγα*, άρχισε ξαφνικά να συμπεριφέρεται αλλόκοτα, παράξενα, οργίστηκε, εκνευρίστηκε χωρίς προφανή λόγο ή αιτία: «εκεί που μιλούσαμε μια χαρά, άρχισε να τα σπάζει όλα λες και τον τσίμπησε μύγα». Πολλές φορές, ως είδος μύγας αναφέρονται η *αλογόμυγα* και η *τσε τσε*·
- *χάφτει μύγες*, **α.** δεν κάνει τίποτα, είναι αργόσχολος, τεμπελιάζει: «εμείς σκοτωνόμασταν στη δουλειά κι αυτός μας έβλεπε κι έχαφτε μύγες». **β.** είναι εύπιστος, είναι αφελής, ιδίως λόγω απειρίας: «ό,τι του λέει ο καθένας, το κάνει, γιατί χάφτει μύγες ο άνθρωπος». (Παιδικό τραγούδι: *σας δίνουμ' ένα ναύτη που όλο μύγες χάφτει*)·
- *χτυπώ μύγες*, βλ. φρ. *σκοτώνω μύγες*·